

УДК 336.012.64

Третякова О.В., 2009

*Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича,
Чернівці*

**Система державної підтримки розвитку малого підприємництва
на сучасному етапі розвитку**

Формування моделі економіки ринкового типу об'єктивно вимагає становлення малого підприємництва як повноцінного суб'єкта ринку, зміцнення його ринкових позицій в умовах конкурентного середовища.

З розвитком даного сектора економіки пов'язується можливість вирішення низки важливих соціально-економічних проблем загальнодержавного та регіонального значення: забезпечення зайнятості широкого кола безробітного населення, подолання бідності, підвищення рівня ділової активності населення, зміцнення економічного потенціалу території, сприяння розвитку конкуренції у підприємницькому середовищі тощо.

Істотне значення ролі та місця підприємницької діяльності зумовило постійну увагу дослідників до різних її аспектів. Перші спроби теоретичного осмислення підприємництва почалися з XVII ст. Вагомий внесок у дослідження підприємництва протягом XVIII-XIX ст. зробили відомі західні вчені Р. Кантільйон, А. Сміт, Д. Рікардо, Ж.-Б. Сей, А. Маршалл, а в XX ст. – М.Вебер, В.Зомбарт, Й.Шумпетер, Ф. Хайєк та інші. Поміж сучасних вітчизняних науковців, які досліджують проблеми малого підприємництва, необхідно відзначити О. Барановського, З. Варналія, О. Василика, Л. Воротіну, Ю. Єханурова, І. Жилиєва, А.Кисельова, Ю. Ключка, Т. Ковальчука, В. Корнеєва, , І. Кузнецову, Є. Панченка, А. Пересаду, А. Поддєрьогіна, С. Реверчука, В. Сизоненка, О. Титаренко, Л. Хмелевську, , А. Шегду, А. Шеремет та інших.

Загроза подальшого посилення негативних тенденцій у сфері малого підприємництва, зважаючи на його потенційну структуроутворюючу та стабілізуючу роль у ринковій економіці через спроможність розв'язання нагальних соціально-економічних проблем, об'єктивно зумовлює необхідність оптимізації фінансів суб'єктів даного сектора економіки, чільне місце в якій належить системі фінансового забезпечення їх розвитку[2, с.34-36].

Необхідність налагодження ефективної системи фінансової підтримки малого підприємництва та вдосконалення існуючої законодавчої бази, що регулює підприємницьку діяльність, зумовлена роллю цього сектора економіки в забезпеченні соціально-економічного розвитку країни.

У сучасних умовах повний спектр залучення фінансових ресурсів для функціонування малих підприємницьких структур на рівні фінансових технологій складається з таких напрямків:

- отримання кредитів у фондах підтримки підприємництва;
- отримання кредитів у банках;
- отримання державних кредитів;
- позики друзів, рідних, близьких, довірених фінансових структур;
- отримання державних гарантій для залучення позабюджетних інвестицій;
- отримання пайових державних інвестицій;
- залучення кредитів та інвестицій зарубіжних країн;
- залучення кредитів та інвестицій міжнародних фінансових інвестицій та програм підтримки розвитку малого бізнесу;
- отримання позик у кредитних спілках;
- гарантійне кредитування;
- інші напрямки[4, с.55-56].

Розвиток малого підприємництва – складова соціально-економічного розвитку країни, тому не є самодостатнім чи відокремленим від загального стану економіки. Проведення державної політики, яка послідовно спрямована

на сприяння розвитку національного малого підприємства завдяки особливим і притаманним винятково цьому сектору рисам, як показує світовий досвід, забезпечує позитивні зміни у суспільному соціальному кліматі.

Метою державної підтримки малого підприємництва є:

1) створення умов для позитивних структурних змін в економіці України;

2) сприяння формуванню й розвитку малого підприємництва, становлення малого підприємництва як провідної сили в подоланні негативних процесів в економіці та забезпечення сталого позитивного розвитку суспільства;

3) підтримка вітчизняних виробників;

4) формування умов для забезпечення зайнятості населення України, запобігання безробіттю, створення нових робочих місць.

У підтримці та сприянні розвитку малого бізнесу можна також виділити кілька напрямів системи державної політики, а саме фінансово - кредитна, організаційно - технічна, інформаційна та консультаційна, також допомога суб'єктам підприємницької діяльності у процесі пошуку споживачів і адаптуванні на ринку збуту продукції. Продовжуючи розмову про необхідність запровадження та розв'язок проблеми фінансових ресурсів, необхідних для авансування процесу господарювання, з якою зустрічаються бізнесмени, можна виділити такі види фінансово-кредитної підтримки малого підприємництва:

- пряме державне фінансування;
- пряме державне кредитування;
- недержавне кредитування;
- державне гарантування кредитів;
- недержавне гарантування кредитів[3, с.5-6].

Державна політика підтримки малого бізнесу – це сукупність пріоритетних рішень(заходів), що визначають основні напрями й форми правового, економічного й організаційного сприяння розвитку малого

підприємництва з урахуванням інтересів держави та суб'єктів господарювання.

Тобто під державною підтримкою розуміється, з одного боку, державне регулювання цього сектора економіки, що передбачає формування державними структурами відповідних умов становлення й розвитку малого бізнесу, а з іншого – створення стимулів, використання матеріальних і фінансових ресурсів, що залучаються у сферу малого бізнесу на пільгових засадах.

Реальні труднощі з фінансуванням є чи не найголовнішою проблемою сьогодні для малого бізнесу України. Відсутність достатнього капіталу у більшості населення, складність, невивідність, а подекуди й неможливість одержати позичкові кошти гальмують розвиток малого бізнесу. Отже, завдання держави - створювати передумови, що стимулюють вкладання інвестицій у цей сектор економіки.

Підтримка з боку держави на цьому рівні має здійснюватися двома взаємопов'язаними шляхами: допомогою у формуванні капіталу для відкриття підприємства; забезпеченням сприятливих умов для подальшого розвитку функціонуючих малих підприємств.

Обсяг щорічних асигнувань на державну підтримку малого бізнесу визначається у видатковій частині Державного бюджету України. Розпорядником цих коштів є центральний орган виконавчої влади з питань регуляторної політики та підприємництва. Контроль за цільовим використанням цих коштів здійснюється Рахунковою палатою та органами державної контрольно-ревізійної служби.

Фінансова підтримка малого бізнесу в Чернівецькій області здійснюється за рахунок обласного бюджету. В 2005 році підтримка малого та середнього бізнесу була недовиконана на 26,9%, а процент виконання склав 73,1%. У 2006 році підтримка малого та середнього бізнесу виконана повністю, тобто на 100%. А що стосується даної підтримки у 2007 році, то відбулося зменшення на 40%, виконано з початку року 189,2, процент

виконання склав 82,5%. Якщо порівнювати дані за три роки по загальному фонду, то можна зробити висновок, що найбільш продуктивною підтримкою малого та середнього бізнесу спостерігалось у 2006 та 2007 роках.

Разом за загальний та спеціальний фонди за 2005 рік на підтримку малого та середнього бізнесу затверджено обласною радою 100 тис.грн., виконано 73,1%, з відхиленням на 26,9%. У 2006 році затверджено 150 тис. грн., процент виконання плану склав 100%. Що стосується 2007 року, то затверджено – 229,2 тис. грн., виконано 189,2 тис. грн., з відхиленням на 40%. Динаміку підтримки малого та середнього бізнесу по загальному та спеціальному фондах можна відобразити на графіку (рис. 1).

На даному графіку видно помітне зростання підтримки малого та середнього бізнесу у 2007 році, а найменша підтримка в порівнянні трьох років спостерігається у 2005 році.

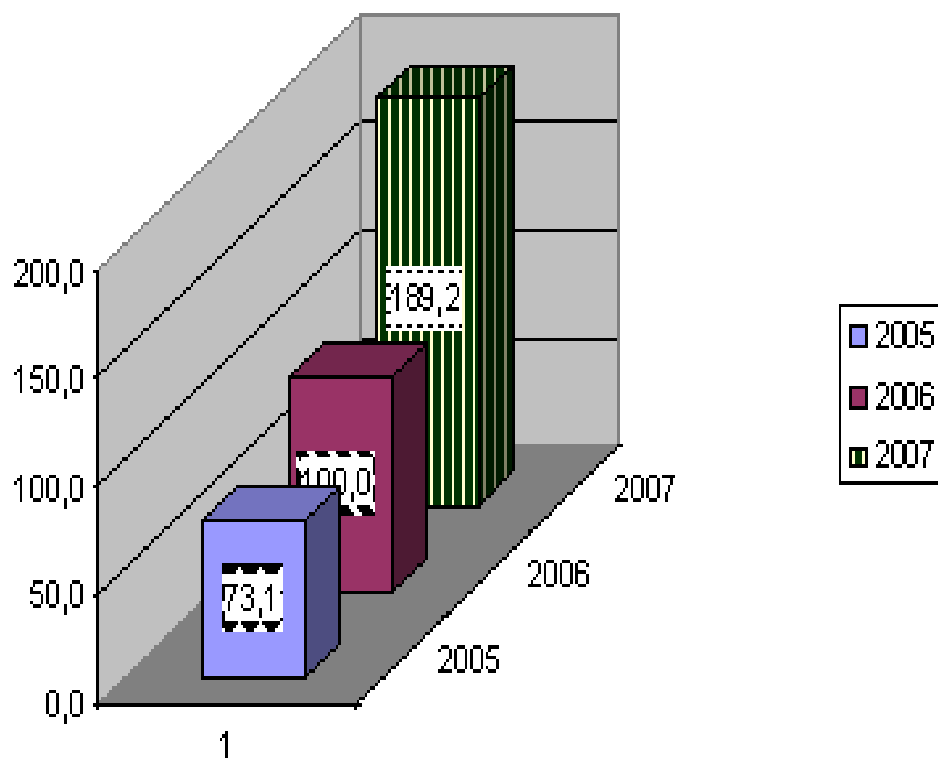

Рис. 1. Динаміка підтримки малого та середнього бізнесу по загальному та спеціальному фондах

Сьогодні велику увагу необхідно приділити державній реєстрації суб'єктів господарювання малого бізнесу. Над поліпшенням бізнес-середовища в Чернівецькій області працює Представництво Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва. Поряд з іншими заходами значна увага надається вдосконаленню реєстрації суб'єктів господарювання. На сьогодні в Україні побудована сучасна система реєстрації. Якщо на початку її існування у 1991 році закон давав на реєстрацію підприємства до 30 днів, то тепер вона здійснюється протягом 1-2 днів, і це вже – разом з процедурами постановки на облік в інших органах.

У 2007 році збільшився темп приросту реєстрації фізичних осіб, який склав 6,8% проти 2,4% у 2006 році.

Державну реєстрацію суб'єктів господарювання на сьогодні здійснюють 18 державних реєстраторів у 13 реєстраційних органах. Позитивну динаміку у розвитку регіону забезпечило зростання кількісних показників реєстрації суб'єктів господарювання у 2007 році. Протягом 2007 року до райдержадміністрацій та міськвиконкомів направлено методичних роз'яснень щодо особливості реєстрації різних організаційно-правових форм суб'єктів господарювання. За даними державних реєстраторів, упродовж 2007 року зареєстровано 9415 суб'єктів підприємницької діяльності проти 8630 в 2006 році. Приріст нових підприємницьких структур склав 785 одиниць, причому фізичних осіб-підприємців за рік зареєстровано на 546, або на 6,8% більше, а юридичних – на 239, або на 41,6% більше, ніж за минулий рік 2006 рік. У порівнянні з минулим роком у всіх районах, крім Кельменецького та Путильського, спостерігався ріст реєстрації юридичних осіб. Найбільший приріст реєстрації нових підприємств досягнуто у м. Чернівці – 165,6%, Сторожинецькому – 159,3%, Заставнівському – 175,0% районах.

Рівень розвитку підприємництва у регіоні характеризується кількістю звітуючих малих підприємств, віднесених до 10 тис. населення. За даними статистики на початок минулого року по області цей показник склав 52,6

якби не мінусовий приріст по Герцаївському району, який пояснюється тим, що в ньому протягом двох місяців не відбувалася реєстрація суб'єктів господарювання.

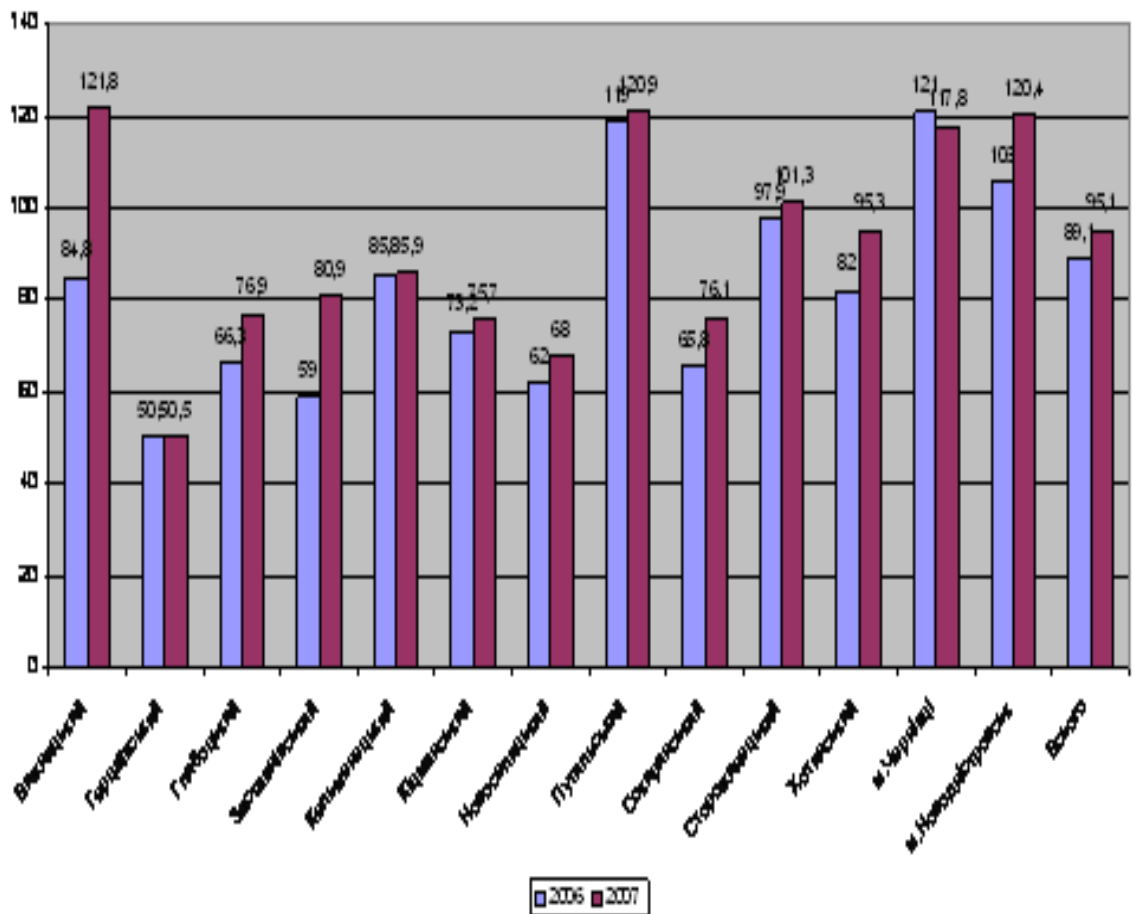

Рис. 3. Кількість зареєстрованих суб'єктів господарювання – фізичних осіб на 10 тис. населення у 2007 році в порівнянні з 2006 роком

Збільшився показник скасування суб'єктів підприємництва – юридичних осіб і фізичних осіб. У 2006 році скасовано 124 юридичних і 1434 фізичних осіб, у 2007 році – відповідно 171 і 2439.

У цілому умови державної реєстрації в області відповідають сучасним вимогам. Проведення низки досліджень представництвом підтверджують, що процедури державної реєстрації суб'єктів господарювання перестали бути бар'єром при започаткуванні бізнесу на Буковині. Зважаючи на відповідність української системи реєстрації найвищим європейським стандартам, Україна

першою з країн – не членів ЄС у 2006 році приєдналася до Європейського бізнес-реєстру. Це дає буковинським підприємцям нові можливості для ведення бізнесу в Європі

Сьогодні, на нашу думку, можна виділити декілька причин неефективності наявної державної підтримки підприємництва. Це недосконалість і незавершеність, а в окремих випадках (зокрема, на регіональному рівні) те, що немає організаційної побудови комплексної та дійової системи, недостатнє її ресурсне (насамперед фінансове) забезпечення, також суперечливість напрямів і механізмів функціонування системи державної підтримки малого бізнесу, неадекватних реальному стану внутрішнього та зовнішнього середовища малого підприємництва.

Отже, для того, щоб система державної підтримки малого підприємництва відповідала масштабності завдань, які вона має виконувати, необхідно підняти її на якісно нові концептуально-програмні, організаційні та функціональні параметри.

Список літератури

1. Закон України «Про державну підтримку малого підприємництва: від 19 жовтня 2000 року» № 2063-III // Урядвий кур'єр. – 2000.
2. Воротіна Л.І. Малий бізнес та підприємництво в ринкових умовах господарювання. - К., 2007. – С. 265.
3. Гончаров Н. Державне регулювання малого підприємництва в Україні: тенденції, проблеми та перспективи / Малий і середній бізнес. – 2006. - № 5-6.
4. Микитюк О. І. Фінансове забезпечення розвитку малих підприємств // Фінанси України. – 2005. - № 6. – С. 55-61.
5. Тимчук М., Терлецький Ю. Тенденції розвитку підприємництва в Україні // Економіка України. – 2006. – С.45-49.

Olena Tretyakova

Summary

Necessity of the state support of small business is dictated first of all by features of the period of transition to market economy which is experienced now with Ukraine. Without support of the state and without own internal group interaction small business in Ukraine today successfully is not capable to resist to competitive struggle to the big capital and to assert the economic, political and social interests